

MÁNDY GYÖRGY PROFESSZOR SZÜLETÉSÉNEK CENTENÁRIUMÁN*

Itt állunk a most felavatott Mándy professzor úr szobra előtt. A szobor mementóul szolgál. Nekünk, emlékezőknek pedig tisztelgés egy kiváló tudós és igaz ember életútja és munkássága előtt. A rövid, csupán 63 évet felölelő életútján szép sikerek részese lehetett, de ugyanakkor sokszor emberfeletti nehézségek árán, ezek élet- és akaraterejét a végső-kig próbára tették.

Fiatal korában az volt a vágya, hogy orvos lehessen. Vágya nem teljesülhetett, mert a család anyagi helyzete nem tette lehetővé, hogy az áhított orvostanhallgató lehessen. Sokszor emlegette nosztalgikusan, hogy mindenféleképpen orvos szeretett volna lenni. Álmát két fia, György és Szabolcs váltotta valóra, akik elismert orvosként dolgoznak. Sajnos nem itthon, hanem a tengerentúlon.

A biológia iránti vonzódása és szándéka, hogy azért biológiával foglalkozhasson, vezette a természettudomány- földrajz diploma megszerzéséhez az akkori Pázmány Péter Tudományegyetemen. Ekkor rögtön elindult küzdelmektől sem mentes egyetemi oktatói és kutatói pályája is. A több évtizedes töretlen akarattal végzett kutatómunkája során számos egyedülálló felismerésre jutott a fajtarendszertantól a fenőkológiai kutatásain át az agrárkutatásokban oly nagy jelentőségű ökológiai szemlélet meghonosításáig. Azt lehet mondani, hogy az 1960–1970-es években talán Ő volt egyetlen agrobotanikus hazánkban – mások miatt, majdnem kényszerből. Kitartó szorgalma, briliáns szakmai tudása és szemlélete, s fáradtságot nem ismerő munkabírása csodálatot váltott ki környezetéből. Nem fukarkodott tudását másokkal megosztani. Kutatóintézeti, vagy egyetemi szobájának ajtaja mindig nyitva állt a kollégái és az Őt felkereső szakemberek, kíváncsi természetkutatók előtt. Időt és fáradtságot nem kímélve tanította fiatal munkatársait, és foglalkozott az érdeklődő hallgatókkal. Szívesen fogadott mindenkit, aki hozzá fordult tanácsért. Ugyanis bizalommal fordultak hozzá, s így sokan keresték meg szakmai kérdésekkel az ország különböző intézeteiből, s főleg Budapestről. Napközben így alig tudott saját dolgaival foglalkozni. Mosolyogva, humorosan jegyezte meg sokszor Tápiószelén, hogy „*a mai nap is meleg kilincs mozgalom zajlott nálam*”. Emiatt saját problémáival csak munkaidő után tudott foglalkozni.

Át is tért az esti és éjszakai munkára. A tápiószeléri intézet laborépületében estétől késő hajnalig egy ablak világított, mint a csillagos égbolton a sarkcsillag fénye. Akár a rekkenő meleg nyári, vagy a zord, havas téli nap, késő este érkezett valaki az intézetbe, a világító ablakot látva megjegyezte: „*Jám Gyurka bácsi még mindig dolgozik*”. Örömmel vette, ha ilyenkor is bementünk hozzá, rögtön teát főzött és a tea kortyolgatása közben mesélt a tudományról vagy a kutatómunkája alapján kidolgozott elgondolásairól, elméleteiről.

Ma is meglepődve és csodálattal gondolhatunk vissza szabatos magyar beszédére és cikkei, könyvei szövegének stílusára, megfogalmazására. A pontos szövegezést és fogalmazást magától is, de munkatársaitól is hihetetlen szigorúsággal követelte meg.

* Elhangzott Mándy György professzor szoboravató ünnepségén a Debreceni Egyetem Agrár- és Gazdálkodástudományok Centruma szoborparkjában 2013. szeptember 9-én.

Nem tűrte a pongyolaságot. Zsenialitását jellemzi az, hogy cikkeinek, könyveinek szövegét közvetlenül, szinte javítás nélkül írta hagyományos nagybetűs írógépén. Csodálatra méltó szabatos és sokszínű fogalmazási és írás készségét otthonról hozta, édesanyjától - a Cholnoky Jenő-i ágon örökölte. Ehhez adódott még első főnöke s mestere, Szabó Zoltán professzortól tanult igényessége és a tudományos tevékenységben az alkotás követelménye. Tőle sajátította el a könyv vagy cikk összeállításának és szerkesztésének fortélyait. Egész életében nagyon fájlalta, hogy eltávolították a katedráról és nem taníthatta az ifjúságot. Sokszor jegyezte meg halkán, hogy természetéből adódóan Ő nemcsak kutató, hanem pedagógus is. Belső készítetése és titkos vágya volt, hogy egy botanikai iskolát teremtsen, de viharos életútja erre sohasem adott lehetőséget Neki.

Viszontagságos 23 év után ismét egyetemi tanári kinevezést kapott itt, a Debreceni Agráregyetem Növénytani és Növényélettani Tanszékére. Újító elgondolásokkal, megsokszorozott erővel kezdett neki a mindig hön áhított oktató és kutató munkája újrazedéséhez és kialakításához. A tudomány iránti tisztelete, a színvonalas oktató tevékenység igénye érdekében több változtatást vezetett be a Tanszék oktatási és kutatási tematikájában. Szigorú követelményeket támasztott a tanszék oktatóival és az egyetem hallgatóival szemben – az alapos és a megbízható ismeretek elsajátítása érdekében. Itteni munkájában is szembesülnie kellett néhányszor a meg nem értéssel és egyebekkel. Debrecenben is rövid időt adott a Sors elképzelései és tervei megvalósításához, hiszen professzori kinevezését követően alig három év elteltével végleg lezárult élete.

Karizmatikus egyénisége, páratlan tudása és igényessége, a tudomány alázatos szolgálata, munkabírása és jelleme kitörölhetetlenül beivódott elménkbe és szívünkbe, életünk mindennapjainak részévé vált – akik oly szerencsések voltunk, hogy ismerhettük Őt, s akiknek oly nagyon fájt elvesztése.

PAÁL HUBA

Köszöntők és köszöntöttek (balról jobbra: Paál Huba, Mándy Szabolcs, Nagy Sándor, ifj. Mándy György és Szabó László Gy.) (fotó: Iklady János)